

o un derivat INCUBA (cf. el clàssic *incubus*) vagi passar al basc antic, en la forma guip. *inguma* 'malson' («pesadilla», d'on després 'bruixa').¹

En català *covar* és un mot de tot el domini lingüístic, que s'estén per tota l'amplitud del Pirineus, des del Conflent fins a l'Alt Pallars (Tavascan, 1934), fins a la Llitera aragonesa (Alins, 1964), a Eivissa (PzCabreró «*cuvà*: *incubar*»), i fins al Migjorn valencià. En el present la ù llatina fa esperar *ò*, i així és en efecte com ho he dit i sentit a Barcelona, i ho he anotat a la Llitera («allí *kóban* las gallinas»); també *AlcM* dona *jo kóu* o *jo kóf* a les Balears; existeix, però, una pron. analògica *còva* usada per alguns en cat. central: JM de Sagarra fa rimar amb *pròva* «ocell que avorreix el niu que *cova*» (Comte Arnau, p. 34); a Pallars (*les gallines kóben*, Areu, 1933) i no sé si pertot en valencià: «al cuquello li *kóben* els ous», Cincortres (1961), «el mascle del siverd també *kóba* els ous» al Palmar de l'Albufera (1962).

Hi ha aplicacions translàtiques. 'Preparar calladament': «aquí que roncs torrents a les roques llansà / y tempestats hi *cova* terrible la natura, / ab silenci sublim l'alta pau ell buscà / y del ver sabí la ventura», Milàf (*Gran Cartoixa*, ed. Gili, p. 305, v. 6). *Ous covats* 'ous gargots', generalment així fins a l'extrem NO. (Farrera i Estaon de Cardós, 1934), però en alguns punts *coat*: La Font dels *ous kuàts*, nom d'una font sulfurosa, d'aigua «roïllada», Rià de Conflent (1960).

DERIV.: *Covada* [1617]. *Covador* [1617]. *Covadora* [1617]. *Covament*. *Covarada*: «jo veig que tot lo més que treyes era la niarada del cucut, mentres que jo, a dalt, arreglant-ho a la meua manera, trec *covades* de tres y de quatre», MVayreda (*Sang Nova* III, § 4, 185). *Covarat* o *covaró*. *Covat*: *ou* (cf. supra), *arros*, *fruit*. *Cover*. *Covera*.

Derivació ja més incerta en *cóvies* o *còvies*: 2 *nous* ~ 'buides, seques' o *sardines* ~ 'estantisses' (a Badalona, DAg.), *nous cubies* (1617): «lo noguer --- las herbas que li estan a l'entorn li fan tornar les *nous cubias*» (ignorem si accentuat a la *u* o més aviat a la *i*), MqAgustí (Banyoles-Perpinyà) (que segons algun informador d'*AlcM* no serien ben bé 'buides, seques', però de grills tan adherits que no es poden treure de la clova, ço que és quasi el mateix). L'etimologia primera de Spitzer (*Kat. Etym.*, 31), com a derivat de *cŪPA* 'bóta', per més que Schuchardt (*ZRPh.* xxxix, 722, cf. *REW*, 2401) vagi assenyalar un nap. *cupeto* 'buit', i suggerir que el mot català pogués representar un **cŪPĪDUS* derivat d'aquell, són idees evidentment dolentes, però suggerir com fa *AlcM* que vingui d'un ll. vg. **cōvīus* aff a *COVA* no és menys inversemblant (si bé no és impossible que hi hagués influència secundària de *cova*).

Molt més raonable és admetre com féu després Spitzer (*Lexikalisches aus d. K.*, 125, n. 2) que sigui manlleu del fr. *oeuf cowski* 'ou covat' [1640, *FEW* II, 1441, i n. 2], perquè un nom d'aquesta mena és probable que existís des de molt abans en francès sense ser recollit pels lèxics, i no és estrany que el començ d'ous i de fruita seca propagués fora dels límits de

França un terme de compradors a l'engròs (recordem que Agustí era prior de Perpinyà i que no sols no hi ha raó sòlida que ens indueixi a creure que no accentuava la mateixa vocal que el francès, sinó que el trasllat de l'accent és ben concebible en un francèsisme).

Incubar (Lab. 1888?, no 1839, Vogel 1911), pres del ll. *incubare* 'covar'; *incubació* (id.; 1911-32, Ed. Fontserè, *El. de Ci. Fi. i Nat.*, pp. 196, 282); *incubadora*. *Incubus* 'dimoni que una dona somia copulant-la', 'malson' [-*bo*, 1803, Belv., ll. *incubus* 'el qui jeu damunt d'algú']. *Succubus* 'dimoni que, en forma paral·lela, fa de femella', deriv. de *succubare* 'jeure a sota'.

Covil [1851, Escrig]³ 'jaç d'animal, especialment de la llebre', del ll. *cŪBĪLE* 'jaç'; mot escassament negut, que solament s'ha mantingut en parts del val. i el ribag.: «una llebre que estava a la *kuil*» 'ajupida i estesa arran de terra', Fraga (1956) (car és sabut que les llebres no tenen veritables caus sinó paratges fonsos en terra ondulada, on solen fer nit); l'informe d'Escrig deu correspondre a una zona entorn de Llíria, i *Canyis* a Mondòver usa *covil* (*Canyissaes*, p. 122), àrea que es prolonga enllà dels nostres límits pel murc. *cobil* (GaSoriano) i en certs parlars andalusos (un poc alterat *cubril*, AlcVenceslada). En castellà en tenim una mica més de dades com a mot viu: ja *cobiles* pl. en la traducció alfonsina de Lucà (fi S. XIII), *covil* en l'Arx. de Hita, etc. (però ja estava antiquat, almenys a Castellà c. 1535, i solament el recordaven en el proverbi «a los años mil torna el agua a su *cuvil*», en què havia declinat cap a una acc. figurada 'llit d'un corrent'). Modernament s'ha mantingut en parlars lleonesos: ast. or. *cubil* m. i f. «zahurda o pocilga de cerdas» (Vigón), Bierzo *cubil* (GaRey).⁴ Port. *covil*, it. *covile*.

Més arrelat el tenim en el Pirineu; almenys en gc., en la forma *küyéy*, partint d'un *cuiy* previ, i per tant resultant de l'acostumada epèntesi gascona *iu* > *iéy*, no és ben bé bearnès, però gairebé, car Lespy-R. el recull, *cuyèu* = *cuyalaa*, a la vall d'Azun, la primera de Bigorra arran del Pirineu i del Bearn; i així ho confirma la monografia local de L. Paret (p. 65) 'cabana amb el pasturatge immediat' i «terrain qui sert de parc aux troupeaux dans les montagnes»; a Luixon *cuéu* (*küyéy*, Sarrieu, *RLR* XLV, 1902, 388), a Sentenh (entre Comenge, Aran i Coserans) *couéu* (Rohlf's, *Le Gc.*, 46); cap a la vall central de Bigorra, *cuyéu* m. «terrain où les troupeaux sont parqués la nuit, bercail» (Rouch-Camelat, 7); sovint el terme per dir això s'aplica també al «lieu où l'on trait les bêtes» (Schmitt, *La Termin. pastorale dans les Pyr. Centrales*, 99); però avui el mot ja està molt antiquat pertot i a la vall de Luixon no es coneix gaire sinó cap a Oelh i Larboust; si bé amb representació toponímica més àmplia (Rondou, *BullPyr.*, 1919, 340; Schmitt, o. c., 17; Meillon, *Esquisse Top. de la Va. de Cauterets*, 242-9 i passim); tanmateix hi ha encara *cuyeu* cap a Lourde «pâturage où se trouve un bercail» (*Bouts d. M.* VII, 38), i el diminutiu *cualet* «haute